

Onze toekomst maken we samen



VHP Wederopbouwprogramma 2020 – 2025

Op weg naar een beter en duurzaam Suriname

Verkiezingsprogramma en Wederopbouwprogramma (WOP)

- De VHP heeft in januari haar verkiezingsprogramma gepresenteerd
- Na de verkiezingen moet er een regering worden geformeerd.
- De nieuwe regering zal de economische crisis z.s.m. moeten oplossen.
- Hierover is alvast flink nagedacht en geschreven door ca. 60 deskundigen.
- Het Wederopbouwprogramma bevat de bouwstenen voor een Regeerprogramma, maar is work-in-progress.
- Het zal daarom aan de regeerpartners worden aangeboden.

Werkwijze, analyses en data

- Er is in groepen gewerkt, waarbij deskundigen zijn uitgenodigd (ook veel niet VHP-ers).
- Er zijn probleemanalyses van alle sectoren gemaakt en oplossingen geformuleerd en rondgestuurd voor feedback.
- Er zijn strategische doelen vastgesteld.
- Er is gekeken naar de Sustainable Development Goals (SDG's).
- Er is een sterke en zwakte analyse van Suriname gemaakt.
- Er zijn rapporten over verschillende sectoren bestudeerd.
- De data in diverse rapporten van het IMF en anderen, alsook de begroting 2020 is als basis voor kwantitatieve analyses gebruikt.
- Waar nodig zijn additionele binnenlandse en buitenlandse experts benaderd.
- In een volgende fase zullen beleidsnota's per ministerie gemaakt moeten worden en nota's per sector geschreven worden.
- Daarvoor kan het WOP als basis gebruikt worden

Kenmerken crisis

- Het bestuur is ontregeld en gezag en integriteit zijn vervangen door politieke loyaliteit, macht en corruptie. Goed bestuur ontbreekt veelal.
- Rechtsstaat is onder druk.
- Instituties zijn verzwakt en ambtenarij werkt slecht; veiligheidsinstituten zijn gecorrumpeerd.
- Toezichthouders zijn verzwakt of ontmanteld.
- Economische sectoren stagneren + geldontwaarding (koersen en prijzen stijgen) + werkloosheid en toenemende armoede. Financieel grote schuldenlast.
- Onderwijs is ontwricht en ministerie functioneert nauwelijks.
- Gezondheidszorg is uit balans.

Goed Bestuur en Sterk Partnerschap

- De oplossing is niet puur financieel-economisch, maar breder.
- Wij willen allemaal goed onderwijs, betaalbare gezondheidszorg, veiligheid, en een sterke particuliere economie, die voldoende deviezen, maar ook belastingen genereert voor een rechtvaardige sociale sector.
- Om dit te realiseren is Goed Bestuur en Integer Leiderschap nodig.
- Middels Goed Bestuur weer zorgen voor sterke instituten met voldoende bevoegdheden, competente leidinggevenden, sterke planning en uitvoering, maar ook voor decentralisatie en deconcentratie van macht.
- Daarnaast moet er sterk partnerschap zijn tussen de sociale partners, zodat er draagvlak voor het beleid is en vertrouwen hersteld wordt in instituten.

Programmapunten van het WOP

- 1) Gezonde, ontwikkelde en verantwoordelijke burgers.
- 2) Sterke gezinnen met goede sociale voorzieningen.
- 3) Veilige buurten waar men prettig woont.
- 4) Goed draaiende scholen, met meer ontplooiingsmogelijkheden voor kinderen
- 5) Productieve bedrijven die voldoende werk bieden.
- 6) Een sterke en groeiende economie.
- 7) Een ecologisch duurzame en milieuvriendelijke omgeving.
- 8) Politiek bestuurlijke vernieuwingen en sterke instituten.
- 9) De overheid als betrouwbare partner.
- 10) Een rechtvaardige en harmonische samenleving.

Het WOP kent drie fasen.

Na vorming nieuwe regering direct 5 prioriteiten

- Het WOP kent drie fasen t.w.
- De eerste 100 dagen (tot 6 maanden): Crisisbeheersing.
- De periode vanaf 6 maanden tot 24 maanden: Stabilisatiefase.
- De periode na de eerste twee jaar: Groeifase.
- *In het WOP is steeds beschreven wat er in elk van de perioden gedaan moet worden.*
- *Door de COVID situatie zijn er ook wat speciale maatregelen nodig.*

In de eerste fase gaat het om crisisbeheersing:

1. De financieel-economische crisis (staatsbegroting en schuldenlast);
2. De veiligheid van burgers en aanpak corruptie (herstel politie en veiligheidsinstellingen en start met terughalen corruptiegelden);
3. De gezondheidszorg (toegang eerstelijnszorg en beschikbaarheid medicijnen);
4. Lastenverlichting voor midden- en kleinbedrijf en landbouw (meer economische bedrijvigheid en werkgelegenheid).
5. Sociaal vangnet voor de armste groepen.

Sociale Ontwikkeling en Zorg

(Crisisfase 9 actiepunten, Stabilisatiefase 22 punten, Groeifase 16 punten)

- Het WOP geeft aan wanneer iemand in Suriname vrij van armoede is en wat daarvoor nodig is (armoedebestrijding).
- Ontwikkeling omvat veel meer dan armoedebestrijding en basisvoorzieningen. Mensen zijn gelukkig wanneer zij hun eigen potenties kunnen realiseren.
- Gelukkig zijn is meer dan materiële welvaart. Er moet ruimte zijn voor beleving van eigen religie, cultuur en tradities, respect voor elkaar. Het cultuurbeleid moet kennis en begrip bevorderen en is belangrijk voor de verdiencapaciteit (cultuurtoerisme, culinair, muziek, kunst).
- Sociaal zekerheidsstelsel is niet duurzaam en moet economisch betaalbaar zijn. Dat kan door het anders te organiseren en geormerkte bronnen (bijv. sterke pensioenfondsen opbouwen).
- Overheid moet zorg aan particulieren overlaten en niet zelf tehuizen exploiteren. Sociaal investeringsfonds.
- Geen voorzieningen gratis geven die reeds door werkgevers wordt betaald bijv. deel Bazo.
- Zorg efficiënter organiseren o.m. middels samenvoegen en delegeren.
- Doelgroepen en doelen scherp afbakenen en besparingen door verschuiving van object naar subjectsubsidies bijv. EBS.

Onderwijs

(Crisisfase 9 actiepunten, Stabilisatiefase 22 punten, Groeifase 16 punten)

- Om de potenties van individuen en van het land te realiseren is goed onderwijsbeleid nodig. Dat is de belangrijkste factor voor ontwikkeling en behoeft forse investeringen.
- Uitgangspunt: kwalitatief en goed onderwijs, bereikbaar en betaalbaar.
- Ook hier is goed partnerschap nodig en moet de overheid niet alles zelf willen doen.
- Goed afstemmen waar de banen zijn, stimuleren van innovatie, ICT vaardigheden, skills vaardigheden, en ondernemerschap.
- In Stabilisatiefase o.m:
- Maatregelen voor studentvriendelijk studeren en goede doorstroming.
- Versterking scholen en verbreding onderwijs.
- Nieuw beurzenbeleid op de diverse niveaus om gezinnen te ontlasten en voltijdse studenten.
- Positie onderwijsgeevenden versterken.
- Professionaliseren ministerie met breed gedragen nationaal onderwijsbeleid.

Gezondheid

(Crisisfase 8 actiepunten, Stabilisatiefase 11 punten, Groeifase 8 punten)

- De Surinamer eet te vet, te zoet en te zout. Men is veel dikker geworden en beweegt te weinig. Hart- en vaatziekten zijn toegenomen, alsook diabetes, en allerlei vormen van kanker.
- Er komen 8 gespecialiseerde centra voor behandeling van chronische ziekten (IPU's).
- Veel meer geld stoppen in preventie en Public Health, maar ook patiëntenplatforms opzetten.
- Meer beleidsaandacht voor Verkeersslachtoffers, Mental Health (1 op 10 personen, maar slechts 3% wordt behandeld), Drugverslaving, Suïcidepreventie, begeleiding en nazorg.
- Basiswet Zorgverzekering evalueren en aanpassen. De daarbij behorende Zorgraad en het Uitvoeringsorgaan meer bevoegdheid toekennen en beter inzetten.
- Zorgen dat alle noodzakelijke medicijnen beschikbaar en betaalbaar zijn, en de gezondheidszorg voor iedereen toegankelijk is en blijft.
- SZF doorlichten en geldstromen in kaart brengen
- Rapport van de SER over gezondheidszorg (sept. 2019) gebruiken.
- Veel is al doorgerekend bijv. IPU's.

Huisvesting

- Flink tekort aan betaalbare huizen. Jaarlijks komen er ca. 3000 huishoudens bij, maar slechts 1500 woningen. Daarnaast vervanging nodig of groot onderhoud van nog eens 1600 woningen.
- De overheid belooft duizenden woningen, maar realiseert weinig.
- Huisvestingsbeleid is verspreid, waardoor er geen daadkracht is. Veel kavels en huizen staan leeg en grondbeleid is zwak. Ruimtelijke ordening ontbreekt en wetgeving tegen speculatie ontbreekt.
- In 15 jaar kan de woningnood worden weggewerkt met goed beleid.
- Integratie en duidelijke ordening van instituten en taakstellingen. Huisvestingsbeleid goed coördineren met ruimtelijke ordening en grondbeleid.
- Betere wetgeving o.m. huurbeschermingswet moet verhuur stimuleren, ook makkelijke en goedkopere overdracht, opdeling percelen, appartementen, oplossen onverdeelde boedels, sancties op speculaties, etc..
- Goede marktwerking in de sector stimuleren met lagere kosten. Geef rente- en bouwsubsidies om zelfbouw te stimuleren. Geef belastingaftrek.
- One window faciliteit voor uitgifte van bouw- en woonrijpe kavels, bouwplan, en financiering.

Milieu en Natuurbeheer

- Veel al in het verkiezingsprogramma.
- Doel: Zodanige zorg, bescherming en benutting van het milieu dat huidige en toekomstige generaties er gezond en duurzaam gebruik van kunnen blijven maken.
- Behoud en bescherming zijn belangrijk en je kan er ook aan verdienen.
- Maatregelen tegen kwik, landbouwgif, plastic
- Natuur (o.m. bos) moet duurzaam beheerd en geëxploiteerd worden:
 - - Natuurgebieden (natuurtoerisme)
 - - Non Timber Forest Products zoals olie uit bosnoten, maar ook medicijnen (via onderzoek, certificering en productie).
 - - Tegengaan klimaatverandering en verdienen (Carbon Credits, Green Bonds).
 - - Verantwoorde houtkap en waardeketen.

Bestuur, Veiligheid en Communicatie

- We kunnen vanwege de beperkte tijd niet behandelen het deel over Bestuur, waaronder het ambtenaren-apparaat, taken van de staat, belastingen en decentralisatie.
- Ook niet het Buitenlands Beleid
- Ook niet het onderdeel Communicatie en Public Affairs.
- Ook niet het stuk over Veiligheid, waaronder de criminaliteitsbestrijding, politie, defensie, brandweer, beveiligingsdiensten, gevangeniswezen en delinquentenzorg.

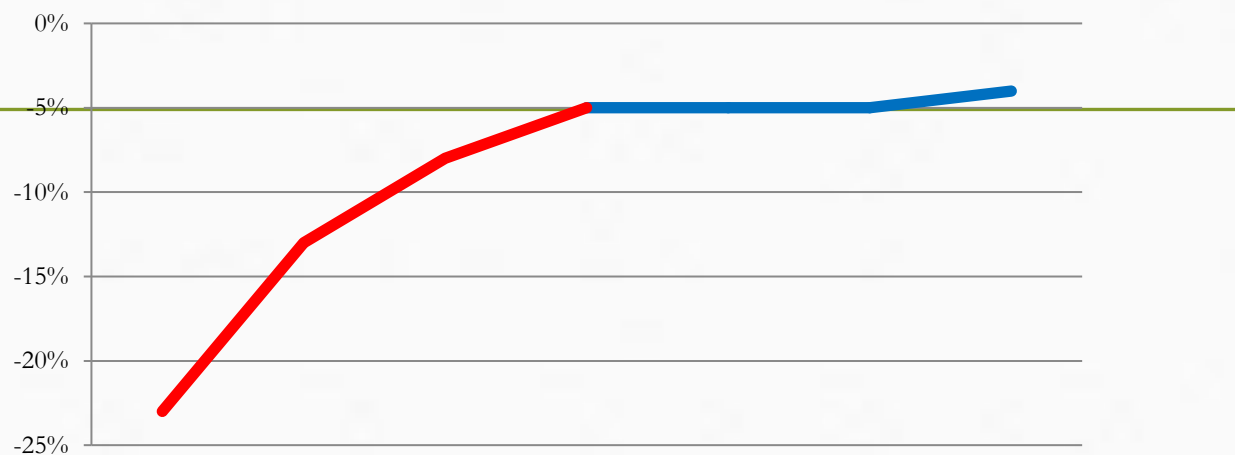
ECONOMISCHE ONTWIKKELING

- In het WOP staan een aantal hoofdstukken over de economische ontwikkeling o.m.:
- De problematiek en structurele maatregelen.
- Herschikking schulden, aanpak corruptie.
- Partnerschappen en samenwerking.
- Het stimuleren van Micro, Kleine- en Middelgrote ondernemingen.
- Verhoging inkomsten en belastingen.
- Daarnaast is over de verschillende sectoren het nodige geschreven zoals: Energie
- Ruimtelijke ordening, infrastructuur en ICT
- Mijnbouw (incl. olie)
- Agrarische ontwikkeling (landbouw, bosbouw, veeteelt, visserij en agroindustrie)
- Toerisme en dienstverlening
- *Komt wellicht bij het economisch debat van de VES nog aan de orde.*

Economische stabiliteit

	Doel	Huidige situatie
1	Economische groei 3%	voor Corona + 2% na Corona - 3% Grote bedrijven groeien, kleine bedrijven sluiten
2	Begrotingsevenwicht (Uitgaven = inkomsten)	Inkomsten 2020 SRD 6,5 miljard Uitgaven 2020 SRD 13,7 miljard Begrotingstekort 23% BBP 131 leningen sinds 2012 (Bureau voor de Staatsschuld) Schuld bij \$ koers 7,52: SRD 26 miljard (87% BBP) bij \$ koers 15,00: SRD 49 miljard
3	Evenwicht betalingsbalans (Importen = exporten)	Tekort USD 411 miljoen (in 2010: overschot: USD 651 mln)
4	Stabiel prijspeil	Prijzen ↑ Meer koersen en ↑ Rente ↑
5	Volledige werkgelegenheid	Werkloosheid > 10%, jongeren ca 25% Veel mensen hosselen over meerdere jobs

Richting begrotingsevenwicht na 2022



JAAR	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Totale ontvangsten	6.591	6.488	7.350	7.650	7.875	8.100	8.325
Totale uitgaven	14.081	10.252	9.850	9.300	9.500	9.700	10.000
Begrotingsoverschot/tekort	-7.490	-3.764	-2.500	-1.650	-1.625	-1.600	-1.675
BBP projectie	32.717	29.000	31.000	32.500	34.000	35.500	37.500
Begrotingstekort in % vh BBP	-23%	-13%	-8%	-5%	-5%	-5%	-4%

Uitdagingen

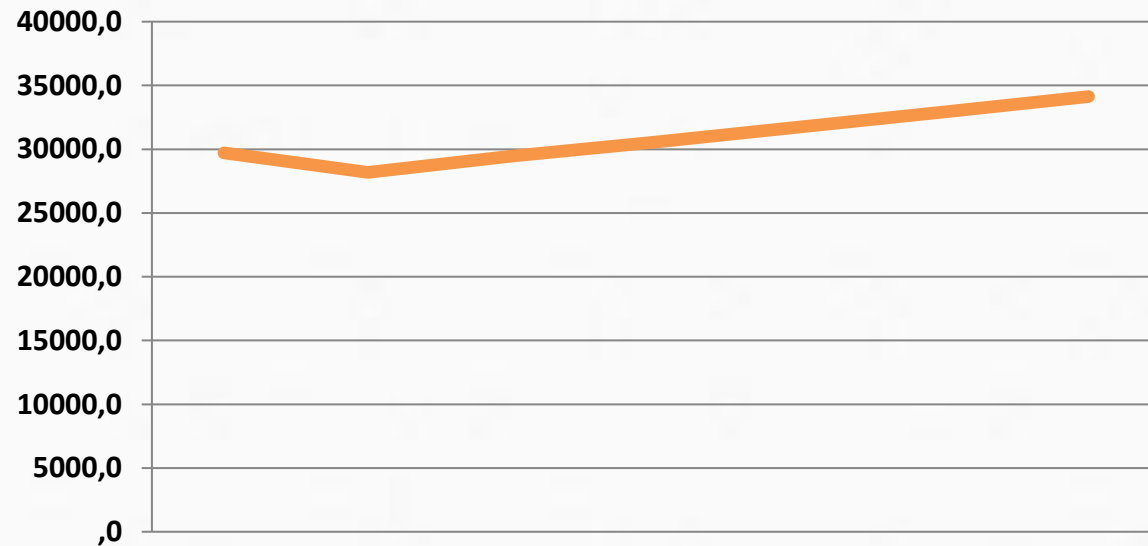
- Rente op leningen SRD 1 miljard (en stijgt)
- Aflossingen SRD 1,4 miljard
- Subsidie EBS SRD 950 miljoen
- Sociale uitk. en pensioensuppl. SRD 850 miljoen
- Onderwijs subsidies SRD 950 miljoen
- Gezondheidszorg SRD 400 miljoen

INVESTERINGSPROGRAMMA IN miljoen USD (work in progress)					
Fase 1= 2 jrn – fase 2: tweede 3 jrn		Financieringsbron			
		Private	Overh	ODA	Totaal
¹	Institutionele ontwikkeling fase 1 (Sanering/ppp, ICT, productiviteit)	10	30	25	65
	Institutionele ontwikkeling fase 2	10	50	25	85
²	Economie fase 1 (MKB invest. plan, industriepark Paranam, social development, infrastructuur)	100	75		175
	Economie fase 2	400	200		600
³	Sociaal fase 1 (Vangnet, support middenklasse)		70	20	90
	Sociaal fase 2 (Reformed social program, gezondheidszorg, huisvesting)	10	100	20	130
⁴	Veiligheid en milieu fase 1	10	65	25	100
	Veiligheid en milieu fase 2	50	150	75	275
	Totaal fase 1 (2 jaren)	120	240	70	430
	Totaal fase 2 (tweede 3 jaren)	470	500	120	1.090
	Totaal 5 jaren	590	740	190	1.520

ECONOMISCHE GROEIPROJECTIES

		BBP per bedrijfstak in lopende prijzen in SRD mln						
		2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
BEDRIJVEN EN HUISHOUDENS								
1	Landbouw, Veeteelt en Bosbouw	2.189	2.000	2.100	2.200	2.300	2.400	2.500
2	Visserij	900	900	925	950	975	1.000	1.050
3	Mijnbouw	2.120	2.000	2.200	2.300	2.400	2.500	2.600
4	Industrie/fabricage	4.246	4.000	4.100	4.200	4.300	4.400	4.500
5	Elektriciteit, gas, water	991	1.000	1.089	1.133	1.178	1.237	1.299
6	Constructie	2.373	2.200	2.300	2.400	2.500	2.600	2.700
7	Handel	3.200	3.000	3.100	3.200	3.300	3.400	3.500
8	Hotels en restaurants	1.103	1.200	1.250	1.300	1.400	1.500	1.600
9	Transport, opslag en communicatie	3.231	3.000	3.100	3.200	3.300	3.400	3.500
10	Financiële instellingen	1.318	1.350	1.400	1.450	1.500	1.550	1.600
11	Zakelijke diensten	1.475	1.500	1.550	1.600	1.650	1.700	1.750
12	Onderwijs	11	12	14	17	20	23	25
13	Gezondheidszorg	128	100	120	130	150	175	200
14	Ov. gemeenschaps- soc. en pers. diensten	177	150	160	170	180	190	200
Totaal bedrijven en huishoudens		23.462	22.412	23.369	24.217	25.125	26.038	26.975
			-4%	4%	4%	4%	4%	4%
OVERHEID								
15	Landbouw, Veeteelt en Bosbouw	242	100	125	125	125	125	125
16	Elektriciteit, gas, water	199	150	150	150	150	150	150
17	Constructie	197	100	120	140	160	180	200
18	Transport, opslag en communicatie	233	150	175	200	225	250	275
19	Administratieve overheid	1.370	1.400	1.450	1.500	1.550	1.600	1.650
20	Onderwijs	1.275	1.200	1.250	1.300	1.350	1.400	1.450
21	Gezondheidszorg	749	725	750	760	770	785	800
Totaal overheid		4.265	3.775	3.980	4.145	4.310	4.480	4.650
BBP tegen basisprijzen		27.727	26.187	27.349	28.362	29.435	30.518	31.625
22	Indirecte bel minus subs op productie	1.996	2.000	2.100	2.200	2.300	2.400	2.500
BBP tegen marktprijzen		29.723	28.187	29.449	30.562	31.735	32.918	34.125
Groei			-5%	4%	4%	4%	4%	4%

Projectie groei BBP



JAAR	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
BBP tegen marktprijzen	29.723	28.187	29.449	30.562	31.735	32.918	34.125
Groei	0%	-5%	4%	4%	4%	4%	4%

Beleidsmatrix en meerjarenbegroting

- In het Wederopbouwplan zijn een aantal bijlagen opgenomen:
- Een beleidsmatrix van de te nemen maatregelen.
- Globale meerjarenbegroting voor de overheid met ontvangsten en uitgaven.
- Toelichting op de begrotingprojecties.
- Overzicht van de Staatsschuld